

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.122/2014/7. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Guba Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Guba Zoltán , címe) által képviselt I.rendű felperes neve (címe) I. rendű, II.rendű felperes neve (címe) II. rendű, III.rendű felperes neve (címe) III. rendű, IV.rendű felperes neve (címe) IV. rendű, az V.rendű felperes neve (címe) V. rendű, VII.rendű felperes neve (címe) VII. rendű, VIII.rendű felperes neve (címe) VIII. rendű, IX.rendű felperes neve (címe) IX. rendű, X.rendű felperes neve (címe) X. rendű, XI.rendű felperes neve (címe) XI. rendű, XII.rendű felperes neve (címe) XII. rendű és XIII.rendű felperes neve (címe) XIII. rendű felpereseknek - a Dr. S. J. jogtanácsos által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen találmányi díj megfizetése iránt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 6.P.20.040/2012/127. számú ítélete és az ide egyesített 133. számú kiegészítő ítélete ellen 132. és 136. sorszám alatt az alperes, 134. sorszám alatt a felperesek által előterjesztett fellebbezések folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja. A lejárt találmányi díjak tőkeösszegét az I. rendű felperes javára 58 236 352 (Ötvennyolcmillió-kétszázharminchatezer-háromszázötvenkettő) forint, a II. rendű felperes javára 58 236 352 (Ötvennyolcmillió-kétszázharminchatezer-háromszázötvenkettő) forint, a III. rendű felperes javára 19 361 773 (Tizenkilencmillió-háromszázhatvenegyezer-hétszázhetvenhárom) forint, a IV. rendű felperes javára 19 361 773 (Tizenkilencmillió-háromszázhatvenegyezer-hétszázhetvenhárom) forint, az V. rendű felperes javára 9 677 887 (Kilencmillió-hatszázhetvenhétezer-nyolcszáznyolcvanhét) forint, a VII. rendű felperes javára 25 164 (Huszonötezer-százhatvannégy) forint, a VIII. rendű felperes javára 25 164 (Huszonötezer-százhatvannégy) forint, a IX. rendű felperes javára 15 097 (Tizenötezer-kilencvenhét) forint, a X. rendű felperes javára 5 034 (Ötezer-harmincnégy) forint, a XI. rendű felperes javára 29 118 189 (Huszonkilencmillió-száztizennyolcezer-száznyolcvankilenc) forint, a XII. rendű felperes javára 27 679 (Huszonhétezer-hatszázhetvenkilenc) forint, a XIII. rendű felperes javára 27 679 (Huszonhétezer-hatszázhetvenkilenc) forint; továbbá az I.-XIII. rendű felperesek részére együttesen fizetendő perköltség összegét 13 105 698 (Tizenhárommillió-százötezer-hatszázkilencvennyolc) forint összegre felemeli.

A jövőben esedékes találmányi díj fizetési kötelezettség megállapítására vonatkozó rendelkezést annyiban változtatja meg, hogy a szabadalmak kizárólagos hasznosításával

létrehozott termékek értékesítéséből származó éves nettó árbevétel alapul vételével fizetendő találmányi díj mértékét 5 % díjkulcs alkalmazásával rendeli el számítani; míg ezen felül a mákszalma alapanyagból a "y1" lajstromszámú szabadalom kizárólagos hasznosítása alapján fizetendő találmányi díj számítása során mellőzi az 50 % fedési hányad alapul vételét.

Egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg együttesen az I.-XIII. rendű felperesek részére 711 014 (Hétszáztizenegyezer-tizennégyszázötven) forint másodfokú perköltséget.

Az I. rendű felperest 363 561 (Háromszázhatvanháromezer-ötszázhatvanegy) forint, a II. rendű felperest 363 561 (Háromszázhatvanháromezer-ötszázhatvanegy) forint, a III. rendű felperest 120 851 (Százhúszezer-nyolcszázötvenegy) forint, a IV. rendű felperest 120 851 (Százhúszezer-nyolcszázötvenegy) forint, az V. rendű felperest 60 455 (Hatvanezer-négyszázötvenöt) forint, a VII. rendű felperest 168 (Százhatvannyolc) forint, a VIII. rendű felperest 168 (Százhatvannyolc) forint, a IX. rendű felperest 100 (Száz) forint, a X. rendű felperest 35 (Harmincöt) forint, a XI. rendű felperest 181 780 (Száznyolcvanegyezer-hétszáznyolcvan) forint, a XII. rendű felperest 185 (Száznyolcvanöt) forint, a XIII. rendű felperest 185 (Száznyolcvanöt) forint le nem rótt fellebbezési illeték az államnak - külön felhívásra - megfizetésére kötelezi.

Megállapítja, hogy az alperes javára, az illetékes adóhatósághoz intézett külön kérelmére, 796 414 (Hétszázkilencvenhatezer-négyszázötvenegy) forint összegű fellebbezési illeték visszatérítésének van helye.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s:

A cégjegyzékszámú alperes - 2006. április 7-étől az **X** Részvénytársaság jogutódja - fő tevékenysége szerves és szerves vegyi anyag gyártás, mezőgazdasági vegyi termékgyártás, gyógyszeralapanyag és gyógyszerkészítmény gyártás.

A perbeli időszakban az I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX., X. rendű felperes és **P. J.**, a XI. rendű felperes jogelődje munkaviszony alapján az alperes alkalmazásában álltak; az I. rendű felperes 1983. szeptember 1. és 2002. július 29. napja között mint fejlesztő vegyész,

majd gyártásfejlesztő vezető, majd hatóanyag-fejlesztő főosztályvezető, majd technológiai fejlesztési főosztályvezető, majd fejlesztési vezető, majd technológus; a II. rendű felperes 1991. augusztus 21. napjától mint technológus, majd fejlesztő vegyész, majd laborvezető, majd műszeres analitikai vezető; a III. rendű felperes 1970. júniusától 2001. június 25. napjáig mint laboráns; a IV. rendű felperes 1985. január 1. napjától mint gyógyszeralapanyag-gyártó, majd művezető; az V. rendű felperes 1985. január 22. napjától 2005. február 17. napjáig mint kutató vegyész, majd fejlesztő vegyész; a VI. rendű felperes 2010. május 27. napjáig mint laboráns; a VII. rendű felperes 1985. január 1. napjától mint laboráns, majd fejlesztési technikus, majd üzemi analitikus; a VIII. rendű felperes 1980. január 14. napjától 2004. szeptember 11. napjáig mint növényi és vegyi anyag ellenőrzésvezető; a IX. rendű felperes 1990. május 29. napjától 2001. január 10. napjáig mint labormérnök, majd laborvezető; a X. rendű felperes 1979. szeptember 1. napjától 2004. november 30. napjáig mint üzemvezető; **P. J.** XI. rendű felperesi jogelőd 1975. december 1. napjától 2004. október 31. napjáig mint részlegvezető.

A VI. rendű felperes 2010. május 27. napján elhunyt, **Dr. Sz. E.** közjegyző 34021/Ü/829/2010/13. számú hagyatékátadó végzése szerint törvényes örökösei egymás között egyenlő arányban a XII. és XIII. rendű felperes. **P. J.** 2006. november 19. napján hunyt el, **Dr. Sz. E.** közjegyző 3421.Kjö.73/2007/4. számú hagyatékátadó végzése szerint a per tárgyát képező szabadalmi igények vonatkozásában örököse a XI. rendű felperes.

1997. november 17-én az I., II., III. IV., V. és IX. rendű felperesek társ-alkaloidok kinyerése címen, majd 1998. október 13-án az I., II., VI., VII., VIII., IX., X. és XI. rendű felperesek membránszűrés alkalmazása címen az alperes részére újítási javaslatokat nyújtottak be azzal, hogy a későbbiekben azok alapján találmányi bejelentést is kívánnak tenni. Az alperes az újításokat a bejelentésektől kezdődően alkalmazta.

2002. november 15-én a felperesek az újítási bejelentések alapján az alperes részére díjigényt terjesztettek elő. Peren kívüli megállapodás hiányában a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P.21.157/2003/39 számú első fokú és a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.007/2005/5. számú másodfokú ítélete a felperesek részére újítási díjat határozott meg.

1999. november 4. napján a felperesek írásban bejelentették az alperes részére, hogy az újítási javaslatok alapján találmányi bejelentést tesznek, egyben az alperest nyilatkozattételre hívták fel arra nézve, hogy igényt tart-e a találmányokra, azokat szolgálati vagy alkalmazotti találmányként kívánja-e hasznosítani. A bejelentésre az alperes írásban nem nyilatkozott.

2002. novemberében a felperesek „Eljárás ópium alkaloidok elválasztására” címmel szabadalmi bejelentést tettek. A találmány 2006. augusztus 7-én **y1** lajstromszámon szabadalmi oltalmat kapott.

2003. márciusában a felperesek „Eljárás ópium alkaloidok kinyerésére alkalmas oldatok előállítására” címmel szabadalmi bejelentést tettek, amely alapján a találmány 2006. november 26-án **y2** lajstromszámon szabadalmi oltalmat kapott.

A szabadalmi oltalommal védett eljárások tárgyában az I. rendű felperes ötlete volt a morfin, narkotin, papaverin elválasztása és kinyerése, az ópium extrakciója. A II. rendű felperes ötlete volt a mákszalma extrakciója, a kodein és tebain elválasztása. Az eljárások kidolgozása során a XI. rendű felperesi jogelőd az üzemi megvalósításban, az V. és VII. rendű felperes az analitika kidolgozásában és végrehajtásában, a IV. rendű felperes az üzemi megvalósításban, a VIII. és IX. rendű felperes az analitikai eljárások kidolgozásában, a X. rendű felperes az üzemelési eljárásban, a III. és VI. rendű felperes fejlesztési laboratóriumi tevékenységben működtek közre.

Az alperes a találmányok oltalmi időszakának kezdetétől az ópium alapanyagból történő hatóanyag és intermedierek gyártás során a felperesek mindkét szabadalmát; míg a mákszalma alapanyagból történő hatóanyag és intermedierek gyártása során a kodein, tebain és narkotin kinyerésénél a **y1** lajstromszámú szabadalmat hasznosította.

Az alperes mindkét felperesi szabadalom tárgyában a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál 2011. augusztus 3-án megsemmisítési kérelmet terjesztett elő. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a 2013. július 27-én jogerőre emelkedett ... számú határozatával a **y2** lajstromszámú szabadalmat az adalékanyagként természetes szerves savakra korlátozta.

Az alperes a felperesekkel szemben találmánybitorlás tárgyában is keresetet terjesztett elő; a Fővárosi Ítéltábla - megváltoztatva az elsőfokú bíróság keresetnek helyt adó ítéletét - Pf.20.923/2011/13. számú ítéletével a keresetet elutasította, a Kúria Pfv.IV.20.369/2012/7. számú felülvizsgálati ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Az alperesnek a mákszalma alapanyagból a **y1** szabadalmi oltalommal védett eljárások hasznosításával a 2002. évben 84 942 985 Ft, a 2003. évben 258 411 856 Ft, a 2004. évben 241 769 884 Ft, a 2005. évben 197 469 120 Ft, 2006. január 1. és március 31. között 70 106 021 Ft, 2006. április 1. és 2007. március 31. között 339 361 488 Ft, 2007. április 1. és 2008. március 31. között 272 691 631 Ft, 2008. április 1. és 2009. március 31. között 249 480 304 Ft, 2009. április 1. és 2010. március 31. között 201 780 787 Ft, 2010. április 1. és 2011. március 31. között 126 132 926 Ft, 2011. április 1. és 2012. március 31. között 280 120 090 Ft, 2012. április 1. és 2013. március 31. között 421 898 973 Ft; míg az ópium alapanyagból mindkét szabadalmi oltalommal védett eljárás hasznosításával 2006. április 1. és 2007. március 31. között 13 368 869 Ft nettó árbevétele származott.

A felperesek módosított keresetükben szabadalmi oltalommal védett találmányaik hasznosítása miatt kérték kötelezni az alperest a 2002. november 15. és 2013. március 31. napja közötti időszakra az I. és II. rendű felpereseknek személyenként 60 136 048 Ft, a III. és IV. rendű felpereseknek személyenként 20 723 792 Ft, az V. rendű felperesnek 10 361 895 Ft, a VII. és VIII. rendű felpereseknek személyenként 56 508 Ft, a IX. rendű felperesnek 33 905 Ft, a X. rendű felperesnek 11 302 Ft, a XI. rendű felperesnek 31 255 215 Ft, a XII. és XIII. rendű felpereseknek személyenként 62 159 Ft hasznosítási díj, és az egyes üzleti évekre középátlagos kezdő időponttól járó törvényes késedelmi kamatok megfizetésére. Kérték továbbá elsődlegesen mindkét szabadalom vonatkozásában

hasznosítási díjszerződés létrehozását, másodlagosan 8,5 % díjkulcs figyelembe vételével, egymás között 50-50 % fedési hányad mellett az alperest terhelő hasznosítási díjfizetési kötelezettség megállapítását úgy, hogy a díjból a **y1** lajstromszámú szabadalom vonatkozásában az I. és II. rendű felperesek 30-30 %-ban, a III. és IV. rendű felperesek 10-10 %-ban, az V. rendű felperes 5 %-ban, a XI. rendű felperes 15 %-ban, míg a **y2** lajstromszámú szabadalom vonatkozásában az I. és II. rendű felperesek 30-30 %-ban, a VII. és VIII. rendű felperesek 5-5 %-ban, a IX. rendű felperes 3 %-ban, a X. rendű 1 %-ban, a XI. rendű felperes 15 %-ban, a XII. és XIII. rendű felperes 5,5 - 5,5 %-ban részesül. Kérték az alperes perköltségben marasztalását.

Az alperes viszontkeresetében kérte annak a megállapítását, hogy a szabadalmak tulajdonjoga az alperest illeti meg, kérte a szabadalmi jogosultságok szabadalmi lajstromból törlését, az alperes jogosultságának a bejegyzését; kérte annak a megállapítását, hogy a találmányok szolgálati találmányok és azok jogosultja az alperes; kérte a felperesek tűrésre kötelezését abban, hogy a szabadalmi lajstromban az alperes jogosultsága kerüljön bejegyzésre; kérte továbbá mindkét szabadalom tekintetében találmánybitorlás megállapítását. Beszámítási kifogást terjesztett elő 135 000 257 Ft összegű általános kártérítés címén azzal, hogy a felperesek a titkosított ismereteket a konkurencia számára is felhasználhatóvá tették, ezzel kárt okoztak. Érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte arra hivatkozva, hogy a felperesek a találmányok bejelentése során nem tartották be a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (Szt.) 11. §-ában foglalt előírásokat, a találmányokat a munkáltatóval nem megfelelően ismertették, ezért nem állt módjában arra nyilatkozni, hogy igényt tart-e azok hasznosítására. Hivatkozott arra, hogy a megoldások nem teljesítik a szabadalmazáshoz szükséges újdonság és feltalálói tevékenység követelményét. Előadta, hogy csak kis részben alkalmazta a szabadalmi oltalommal végzett eljárásokat, alapvetően a gyártás során a **K** valamint a **B-Sz**-féle eljárásokat alkalmazza. A személyi és tárgyi körülményeket az alperes biztosította, ezért a találmány szolgálati találmánynak minősül, a felperesek által igényelt díjkulcs és feddési hányad egyébként is eltúlzott mértékű.

Az elsőfokú bíróság rendkívül széles körű bizonyítást követően, 127. sorszámú ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 20 488 411 Ft, a II. rendű felperesnek 20 488 411 Ft, a III. rendű felperesnek 6 794 235 Ft, a IV. rendű felperesnek 6 794 235 Ft, az V. rendű felperesnek 3 396 068 Ft, a VII. rendű felperesnek 17 615 Ft, a VIII. rendű felperesnek 17 615 Ft, a IX. rendű felperesnek 10 568 Ft, a X. rendű felperesnek 3 524 Ft, a XI. rendű felperesnek 10 244 213 Ft, a XII. rendű felperesnek 19 375 Ft, a XIII. rendű felperesnek 19 375 Ft találmányi díjat és ezen összegek után 2013. december 12. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát. Megállapította, hogy az alperes az ópium alapanyagból a **y1** és a **y2** lajstromszámú szabadalmak kizárólagos hasznosításával 2013. április 1-től, a **y1** lajstromszámú szabadalom esetén 2022. november 15-ig és a **y2** lajstromszámú szabadalom esetén 2023. március 5-ig terjedő oltalmi időszak alatt létrehozott termékek értékesítéséből származó éves nettó árbevétel alapul vételével 3,5 % díjkulcs alkalmazásával számított összegből 50-50 % fedési hányad alapján, a **y1** lajstromszámú szabadalom után I.-II. rendű felpereseknek 30-30 %, III-IV. rendű felpereseknek 10-10

%, V. rendű felperesnek 5 %, XI. rendű felperesnek 15 % arányban, míg a **y2** lajstromszámú szabadalom után I.-II. rendű felperesnek 30-30 %, VII.-VIII. rendű felpereseknek 5-5 %, IX. rendű felperesnek 3 %, X. rendű felperesnek 1 %, XI. rendű felperesnek 15 %, XII.-XIII. rendű felpereseknek 5,5 - 5,5 % arányban találmányi díjat köteles fizetni. Megállapította, hogy az alperes a mákszalma alapanyagból a **y1** lajstromszámú szabadalom kizárólagos hasznosításával 2013. április 1-től 2022. november 15-ig terjedő oltalmi időszak alatt létrehozott tebain, kodein, narkotin hatóanyagok és ezek felhasználásával létrehozott termékek értékesítéséből származó éves nettó árbevétel alapul vételével 3,5 % díjkulcs alkalmazásával számított összegből 50 % fedési hányad alapján I.-II. rendű felpereseknek 30-30 %, III.-IV. rendű felpereseknek 10-10 %, V. rendű felperesnek 5 %, XI. rendű felperesnek 15 % arányban találmányi díjat köteles fizetni. Ezt meghaladóan a felperesek keresetét és az alperes beszámítási kifogását elutasította. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg I.-XIII. rendű felpereseknek együttesen, a 779 196 Ft felperesek által előlegezett szakértői díjat és 922 050 Ft Áfát is magában foglaló, 4 337 050 Ft perköltséget. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az államnak, külön felhívásra, 1 500 000 Ft le nem rótt eljárási illetéket.

Az elsőfokú bíróság úgy találta, hogy a felperesek az Szt. 11. §-ában foglalt rendelkezések betartásával ismertették az alperessel mint munkáltatóval a később szabadalmaztatott eljárásokat. Az 1999. november 4-i beadványban feltüntették, hogy találmányi bejelentést kívánnak tenni a kidolgozott és részben már 1996-tól üzemszerűen alkalmazott újítási javaslataik alapján. A két újítási javaslat tekintendő a találmány ismertetésének, mely gyakorlatilag már csak a technika állását tükröző szakirodalmi résszel és a törvényes követelményeknek megfelelő példa- és igényssorral egészítendő ki. Az **I.Sz.T.** is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperesek eleget tettek a találmánynak a munkáltatóval történő ismertetésére vonatkozó törvényi követelménynek. Az alperes által hiányolt leírásoknak, rajzoknak csak annyiban van szerepük, hogy tisztázzák, magyarázzák az igénypontokat anélkül, hogy kibővítenék vagy korlátoznák az oltalmi kört. Amennyiben a munkáltató a szolgálati találmányra igényt tartott volna, akkor szintén egyenértékű jellemzőkkel kibővítetve fogalmazta volna meg a feltalálók által kidolgozott eljárást a szabadalmi igénypontokban, ezáltal a találmány tárgya nem változott meg.

Az eljárás során az alperes írásbeli dokumentummal nem tudta igazolni, hogy a felperesek 1999. november 4-i írásbeli kérelmére az Szt. 11. §-ának (2) bekezdése és 15. §-ának (1) bekezdése alapján írásban nyilatkozott volna a szabadalmi oltalommal védett eljárások hasznosítási szándékáról. Ezt az álláspontját a perben meghallgatott tanúk vallomásai sem támasztották alá. Mindezek alapján az Szt. 11. §-ának (4) és (5) bekezdései szerint a jogvesztő 90 napos határidő eredménytelen elteltét követően a találmánnyal a felperesek szabadon rendelkezhettek, így jogszerűen tettek saját nevükben munkáltatói hozzájárulás nélkül szabadalmi bejelentést. Mindezeket a megállapításokat a Fővárosi Ítéltábla Pf.20.923/2011/13. számú jogerős és a Kúria Pfv.IV.20.369/2012/7. számú felülvizsgálati ítéleteinek az indokolásai is egyértelműen alátámasztották.

A peres felek egyezően adták elő, hogy a felperesek, illetve XI., XII. és XIII. rendű felperesek jogelődjei az alperesnél munkaviszonyban álltak. Az 1999. november 4-i bejelentésben a felperesek maguk is szolgálati találmánynak tekintették az általuk

kidolgozott megoldásokat, valamennyien munkaidő alatt, a munkáltató eszközeivel, alapanyagaival, helyiségeiben dolgozva fejlesztették ki az eljárásokat. Az eljárások két fő feltalálója az I. és II. rendű felperes volt, akik az alperesnél fejlesztő mérnökként dolgoztak, munkaköri leírásukból is az következett, hogy magas szintű végzettségükre tekintettel a munkáltató részéről elvárás volt az eljárások fejlesztése, a találmányok kidolgozása. A találmány szolgálati jellegét erősíti az is, hogy az éves kutatási, fejlesztési beszámolóokban és tervekben a szabadalmi oltalommal védett eljárások fejlesztése rendszeresen rögzítésre került, a fejlesztésekre pedig utasítások alapján kerülhetett sor. A találmány szolgálati jellegének megállapításához - rámutatva az EBH 2003.948 számú elvi eseti döntés indoklására - nem szükséges, hogy az alkalmazottat a munkaviszony alapján új megoldások kidolgozására irányuló kötelezettség terhelje. A munkaköri kötelezettség nem szűkíthető le kizárólag a munkaköri leírásra; mindaz, amit a munkavállaló a felettesének írásbeli, szóbeli, akár ráutaló magatartással tudomására hozott utasítása alapján végez, általában munkaviszonyból folyó munkaköri kötelezettségnek minősül. Mindezek alapján az I. és II. rendű felperesektől elvárható volt, hogy az alperes éves kutatásfejlesztési beszámolóiban és a következő évre vonatkozó terveiben megjelölt műszaki feladatokat a legmagasabb színvonalon és a legeredményesebb módon oldják meg, az ilyen módon megoldott, esetleg szabadalomképes megoldás kidolgozásában nem lépték túl azokat a kereteket, amelyekre tekintettel megállapítható, hogy munkaviszonyból folyó kötelezettségüket meghaladó tevékenységet végeztek volna. A III.-X. rendű felperesek, valamint XI., XII. és XIII. rendű felperesi jogelődök alapvetően az I.-II. rendű felperesek által az alperesnek éves szintű kutatási terveiben meghatározott és alperes kutatásfejlesztési engedélyeihez kötött fejlesztések során adott utasításait teljesítették. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy a felperesek által szabadalmaztatott találmányok szolgálati jellegű találmányok, amelynek a díjkulcs mértéke tekintetében van jelentősége.

A per kezdeti szakaszában az alperes vitatta, több részben ellentmondó nyilatkozatot téve, hogy hasznosítja a **y1** és **y2** lajstromszámú szabadalmi oltalommal védett találmányokat. Ennek a meghatározása végett a bíróság szakértői bizonyításokat rendelt el, a szakvélemények azonban homályosak, hiányosak, önmaguknak ellentmondóak voltak, a szakértők nem tudták feloldani a szakvélemények hiányosságait, ezért mind **Dr. Sz. I.**, mind **Dr. D. Z.** szakvéleményét a bíróság a bizonyítékok sorából kirekesztette. A 2013. szeptember 5. napi tárgyaláson az I. rendű felperes és **B. M.** tanú nyilatkozatai alapján a peres felek a hasznosítás tekintetében egybehangzó nyilatkozatot tettek, amely alapján megállapítható volt, hogy az ópium alapanyagból történő hatóanyag-gyártás során az alperes a felperesek mindkét szabadalmaztatott eljárását, míg a mákszalmából történő hatóanyag-gyártás során a kodein, tebain és narkotin gyártása során a **y1** lajstromszámú szabadalmi oltalommal védett eljárást hasznosítja.

Az elsőfokú bíróság az **I.Sz.T.** szakvéleménye alapján úgy találta, hogy a perbeli esetben a találmányi díj alapjaként nem a többlettermelésből adódó bevétel, hanem a nettó árbevétel alkalmazása indokolt. Ezt a vetítési alapot akkor kell meghatározni, ha az adott termékben megjelenő gazdasági előny teljes egészében az adott megoldás alkalmazásának tudható be. Az alperes az általa értékesített hatóanyagokat és intermediereket ópiumanyag felhasználása esetén kizárólag a felperesek két szabadalmának hasznosításával állítja elő,

míg a mákszalma alapanyag feldolgozása során a morfin hatóanyag előállítás kivételével a hatóanyagok és intermedierek előállítása részben a **y1** lajstromszámú eljárás, részben más, a felperesek találmányával nem érintett eljárás hasznosításával történik. A fedési hányad alkalmas azonban annak a meghatározására, hogy az egyes eljárások milyen mértékben járulnak hozzá a nettó árbevételhez. Összességében az alperes által ópium és mákszalma alapanyagból előállított hatóanyagok és intermedierek értékesítéséből származó nettó árbevétel a találmányi díj fizetésének megfelelő alapja, mert a szabadalmi oltalommal védett eljárások hasznosításának eredménye az árbevétellel arányosan jelentkezik.

A felperesek által nem vitatott alperesi nyilatkozat és **B. M.** tanúvallomása alapján megállapítható, hogy az alperes ópium alapanyag felhasználásával 2006. április 1-től 2007. március 31-ig foglalkozott hatóanyag-gyártással, ekkor 97 kg morfint, 22 kg kodein-szulfátot, 10 kg kristályos tebainbázist és nyers narkotin felhasználásával 32 kg narkotinbázist állított elő. Az alperes nyilatkozata szerint az adott évben előállított mennyiséget az értékesítés mennyiségének tekintette a morfin és kodein-szulfát esetében, valamint a nyers narkotint narkotinbázissá dolgozta át, és azt értékesítette. Ezeket az alperesi állításokat a felperesek nem vitatták, nem vitatták továbbá az alperes által közölt nettó árbevétel összegét sem. Mindezek alapján a bíróság az ópium alapanyag felhasználásával létrehozott hatóanyag értékesítés nettó árbevételeként 2006. április 1-től 2007. március 31-ig terjedő időszakban a találmányi díj vetítési alapjának összesen 13 368 869 Ft-ot fogadott el.

B. M. tanú nyilatkozata alapján a bíróság megállapította, hogy a mákszalma alapanyag felhasználásával morfin hatóanyag előállítása során a felperesek egyik szabadalmi oltalommal védett eljárását sem hasznosítja az alperes, amit a felperesek nem vitattak. A tanú és az I. rendű felperes egybehangzó nyilatkozatával az is megállapítható volt, hogy a kodain, tebain és narkotin hatóanyagok, illetve ebből készült intermedierek értékesítéséből származott az alperesnek 2002. november 15-től 2013. március 31-ig terjedő időszakban nettó árbevétele. A tanú vallomása alapján megállapítható volt továbbá, hogy az alperes kodein-szulfátot nyer ki kodein hatóanyagból, de nem ezt, hanem az ebből előállított kodein-foszfátot értékesíti. A felperesek nem vitatták a mákszalma alapanyag felhasználásával előállított hatóanyag-mennyiségeket. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a bíróság megállapította, hogy ezek előállítása során az alperes kizárólag a **y1** lajstromszámú eljárást hasznosítja, és mivel az alperes nem igazolta, hogy ezen szabadalom vetítési hányada az ópium alapanyagból előállított termékektől eltérően 50 %-os mértéknél alacsonyabb lenne, ezért elfogadta az 50 % vetítési hányadot. A nettó árbevétel meghatározása során nem fogadta el a felperesek azon állítását, hogy a teljes termelt mennyiséget kell értékesített mennyiségnek tekinteni, mivel az alperes egy részt raktáron tartott, más részt pedig későbbi üzleti évben értékesített, így kizárólag az értékesített hatóanyagok és intermedierek nettó árbevételét vette alapul. A 2002. üzleti év vonatkozásában a bíróság felhívása ellenére az alperes nem a november és december havi, hanem az egész évre vonatkozó termelési és értékesítési adatokat közölte, mivel azonban nem igazolta azon állítását, hogy az év utolsó két hónapja során már nem állított elő hatóanyagokat és intermediereket, a közölt adatokat a bíróság megfelelően arányosította. A fentiekre figyelemmel a vetítési alap összegének meghatározásakor a 2002. november-december hónapban 84 942 985 Ft, a 2003. üzleti évben 258 411 856 Ft, a 2004. üzleti

évben 241 769 884 Ft, a 2005. üzleti évben 197 769 120 Ft, a 2006. január és 2006. március 31. közötti időszakban 70 106 021 Ft, a 2006. április 1. és 2007. március 31. közötti időszakban 339 361 488 Ft, a 2007. április 1. és 2008. március 31. közötti időszakban 272 691 631 Ft, a 2008. április 1. és 2009. március 31. közötti időszakban 249 480 304 Ft, a 2009. április 1. és 2010. március 31. közötti időszakban 201 780 787 Ft, a 2010. április 1. és 2011. március 31. közötti időszakban 126 132 926 Ft, a 2011. április 1. és 2012. március 31. közötti időszakban 280 120 090 Ft, a 2012. április 1. és 2013. március 31. közötti időszakban 421 898 973 Ft nettó árbevételt vett figyelembe.

A felperesek a szabadalmi oltalommal bíró eljárások fedési hányadát 50-50 %-ban kérték megállapítani. Az alperes ezt vitatta, azonban nyilatkozatából megállapítható volt, hogy az ópium alapanyagból előállított hatóanyagok és intermedierek esetén kizárólag a két eljárást hasznosítva hozza létre termékeit. A felperesek által megjelölt fedési hányadokat az **I.Sz.T.** által készített szakvélemény is alátámasztotta. A mákszalma alapanyagból történő narkotin, tebain és kodein hatóanyag előállítása során az alperes bár hivatkozta, de semmivel nem bizonyította, hogy 50 % mérték fedési hányadnál kisebb részben járul hozzá a nettó árbevételhez a **y1** lajstromszám alatt oltalommal bíró eljárás hasznosítása. Mindezek alapján a bíróság az ópium alapanyagból előállított hatóanyagok és intermedierek nettó árbevétele tekintetében a két eljárás egymás közötti viszonyában 50-50 %-ban, míg a mákszalmából előállított tebain, narkotin, kodein hatóanyagok és intermedierek nettó árbevétele tekintetében a **y1** lajstromszám alatt oltalommal bíró eljárás és a felperesi találmánytól eltérő harmadik eljárás egymás közötti viszonyában szintén 50-50 % mértékben határozta meg a fedési hányadot.

A díjkulcs mértékét az elsőfokú bíróság a következők szerint határozta meg. Az **I.Sz.T.** úgy foglalt állást, hogy kizárólagos hasznosítási jog esetén gyógyszerek tekintetében 8,5 %-os díjkulcs alkalmazása indokolt. Szolgálati találmány értékesítése esetén a feltalálónak fizetendő találmányi díj szokásosan ennek a 30-50 %-a, de 50 %-ot kitevő díj a gyakorlatban ritkán, csak igen jelentős találmányok esetén alkalmazandó. A perbeli esetben a gyártott hatóanyagok jellegéből adódóan a fejlesztések minden szintjéhez engedélyek szükségesek, a fejlesztések nagy arányban az alperes által biztosított személyi, tárgyi feltételekkel valósulhattak meg, ezért a bírósági a találmányi díjkulcs százalékos mértékének meghatározásánál a Szakértői Testület által irányadó mérték alsó határát tartotta indokoltnak, figyelemmel azon felperesi nyilatkozatra is, mely szerint kizárólagos hasznosítási jogot enged az alperesnek.

Mindezekre tekintettel a 2002. november 15. és 2013. március 31. napja közötti időszakban a találmányi díj összegszerűségének a meghatározása a következők szerint történt: Az ópium alapanyag felhasználásával létrehozott hatóanyag értékesítés nettó árbevétele 2006. április 1. és 2007. március 31. között a találmányi díj vetítési alapjaként összesen 13 368 869 Ft, az alperes a felperesek mindkét szabadalmi oltalommal védett eljárását hasznosította, a vetítési hányad a két eljárás tekintetében egymás között 50-50 %, erre tekintettel a **y1** lajstromszámú szabadalom díjkulcsa 1,75 %, a **y2** lajstromszámú szabadalom díjkulcsa 1,75 %, amelyből a felperesek által megjelölt, az alperes által nem vitatott felosztási arányok szerint meghatározott találmányi díj, valamint időarányos kezdő időponttól, 2006. október 1-től 2013. december 11. napjáig felmerülő jegybanki alapkamat

figyelembe vételével a **y1** lajstromszámú szabadalom hasznosításából eredően az I.-II. rendű felpereseket személyenként összesen 105 688 Ft, a III.-IV. rendű felpereseket személyenként összesen 35 229 Ft, az V. rendű felperest összesen 17 615 Ft, a XI. rendű felperest összesen 52 847 Ft; a **y2** lajstromszámú eljárás hasznosításából eredően az I. és II. rendű felpereseket személyenként összesen 105 688 Ft, a VII. és VIII. rendű felpereseket személyenként összesen 17 615 Ft, a IX. rendű felperest összesen 10 568 Ft, a X. rendű felperest összesen 3 524 Ft, a XI. rendű felperest összesen 52 847 Ft, a XII. és XIII. rendű felpereseket személyenként összesen 19 375 Ft illeti meg. A mákszalma alapanyag felhasználásával a szabadalmi oltalom kezdő időpontjától 2013. március 31-ig terjedő időszakra a fentiek szerint meghatározott vetítési alaphoz kiindulva az 50 %-os vetítési hányadra figyelemmel 1,75 % díjkulcs alkalmazásával a felperesek által közölt és az alperes által nem vitatott felosztási arány szerint meghatározott találmányi díj és a 2002. november-decemberi időszakra 2003. január 1. napjától, a 2003. január 1. és 2003. december 31. napja közötti időszakra 2003. július 1. napjától, 2004. január 1. és 2004. december 31. közötti időszakra 2004. július 1. napjától, a 2005. január 1. és 2005. december 31. közötti időszakra 2005. július 1. napjától, a 2006. január 1. és 2006. március 31. közötti időszakra 2006. február 1. napjától, a 2006. április 1. és 2007. március 31. közötti időszakra 2006. október 1. napjától, a 2007. április 1. és 2008. március 31. közötti időszakra 2007. október 1. napjától, a 2008. április 1. és 2009. március 31. közötti időszakra 2008. október 1. napjától, a 2009. április 1. és 2010. március 31. közötti időszakra 2009. október 1. napjától, a 2010. április 1. és 2011. március 31. közötti időszakra 2010. október 1. napjától, a 2011. április 1. és 2012. március 31. közötti időszakra 2011. október 1. napjától, a 2012. április 1. és 2013. március 31. közötti időszakra 2012. október 1. napjától 2013. december 11. napjáig járó kamat hozzászámításával összesen az I. és II. rendű felperest személyenként 20 277 035 Ft, a III. és IV. rendű felperest személyenként 6 759 006 Ft, az V. rendű felperest 3 378 453 Ft, a XI. rendű felperest 10 138 519 Ft illeti meg.

Az ópium és a mákszalma alapanyag felhasználása alapján fizetendő összesített találmányi díjak után az elsőfokú bíróság 2013. december 12-től a kifizetés napjáig az Szt. 13. §-a és a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest késedelmi kamatok megfizetésére.

Elutasította a felperesek szerződés létrehozására irányuló keresetét, mert a Ptk. 198. §-ának (2) bekezdése alapján a szerződés bíróság általi létrehozására külön jogszabályban meghatározott esetben van lehetőség, azonban az irányadó Szt. nem tartalmaz a találmányt hasznosító és a találmányt létrehozó között szerződéskötési kötelezettséget előíró rendelkezést. Alaposnak találta viszont a felpereseknek az alperes találmányi díjfizetési kötelezettségének megállapítására, a 2013. április 1. napjától a még fennálló oltalmi időszakra vonatkozó kereseti kérelmét, mivel az alperes a felperesek részére nem fizetett találmányi díjat, és kifejezésre juttatta, hogy hasznosítási szerződést sem kíván kötni; ugyanakkor a szabadalmi oltalommal védett eljárásokat az alperes hasznosítja, és abból folyamatosan jelentős éves árbevétele származik. Ezért az ópium alapanyagból és mákszalma alapanyagból készült hatóanyagok és intermedierek tekintetében találmányonként külön-külön, 50-50 %-os fedési hányad figyelembe vételével és 1,75 -

1,75 %-os díjkulcs alkalmazásával az alperes fizetési kötelezettségét megállapította. Ezt meghaladóan a felperesek keretét elutasította.

Az alperes beszámítási kifogását az elsőfokú bíróság alaptalannak találta, mert a felperesek a találmányi bejelentést jogszerűen tették meg az Szt. 11. § rendelkezéseinek betartásával, ezért magatartásuk nem volt jogellenes, így a kártérítési felelősség egyik alapvető eleme, a jogellenes károkozó magatartás hiányzik.

Az elsőfokú bíróság mellőzte a Pp. 114. §-a alapján az alperesnek az eljárás szabálytalansága elleni kifogását, mivel az Szt. 19. §-ának (7) bekezdése alapján kötelezte az alperest azon állításának igazolására, hogy a felperesek által szabadalmaztatott eljárástól eltérő más eljárás hasznosításával állítja elő a hatóanyagokat és intermediereket, különös tekintettel a perben tett többszöri ellentmondó nyilatkozataira. Mellőzte az **I.Sz.T.** szakvéleményének kiegészítésére, új szakértő kirendelésére vonatkozó alperesi bizonyítási indítványt, mivel a szakértői vélemény világos, ellentmondást nem tartalmazó, az eljárás adataival összhangban álló volt. Figyelmen kívül hagyta **Dr. A. S.** által készített szakértői nyilatkozatot, mivel egyrészt nem igazságügyi szakértő, másrészt csak a bíróság által beszerzett szakértői véleményekről alkotott állásfoglalást, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése azonban nem szakértői, hanem bírói kompetenciába tartozik.

A perköltség meghatározása során az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperesek keresete jogalapjában és túlnyomó részben összecszerűségében megalapozott volt. Az eljárás során az alperes először a 2013. szeptember 5-i tárgyaláson tett olyan érthető, világos nyilatkozatot, amely alapján szakértő igénybevétele nélkül is megállapíthatóvá vált, hogy a felperesek által szabadalmaztatott eljárásokat mely alapanyag esetében, milyen mértékben, mely hatóanyagok előállításánál használja, így rosszhiszemű magatartása miatt szükségtelenül merült fel **Dr. Sz. I.** és **Dr. D. Z.** szakértők perbe való bevonása és szakértői költségük. Ugyanakkor a jogalap, az összecszerűség, a díjkulcs, a vetítési alap és a vetítési hányad tekintetében az **I.Sz.T.** szakvéleményei figyelembe vételével a felperesek keresete eredményes volt, mindezek alapján az elsőfokú bíróság eltekintett a perköltség megosztásától, és az alperest a Pp. 81. §-ának (2) és 8. §-a alapján a teljes perköltség viselésére kötelezte úgy, hogy az összesen elért 68 293 645 Ft lejárt találmányi díj alapján, az eljárás alatt kifejtett jelentős mennyiségű ügyvédi munkát figyelembe véve, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. §-a (1) bekezdésének a) pontja és (2) bekezdése szerint a felperesek javára bruttó 3 557 854 Ft ügyvédi díjat, valamint a felperesek által előlegezett 779 196 Ft szakértői díjat, mint elsőfokú perköltséget állapított meg.

Az elsőfokú bíróság a 133. sorszámú kiegészítő ítéletével az alperes viszontkeresetét elutasította. A kiegészítő ítélet indokolása szerint a felperesek nem jártak el jogszerűtlenül a szabadalmi bejelentés során, ezért megalapozatlan a felperesek szabadalmi jogosultságának törlésére, az alperes szabadalmi jogosultságának bejegyzésére irányuló kérelem, a szabadalom megsemmisítésére irányuló viszontkereset pedig az Szt. 44. §-ának (2) bekezdése alapján nem a bíróság hatáskörébe tartozik. Mindkét szabadalom vonatkozásában azok szolgálati jellegét az alapítélet megállapította, azonban az Szt. 11. §-ának (1) és (2) bekezdéseiben foglalt előírások felperesek általi betartása mellett szabadalmaztatott eljárások jogosultja, a találmányok szolgálati jellege ellenére sem lehet

az alperes. A Ptk. 5. §-ának (1) bekezdése szerinti joggal való visszaélés, valamint az üzleti titok megsértése nem keletkeztetheti az alperesi szabadalmi jogosultságát, legfeljebb kárfelelősség megállapítására vezethet. Az alperes találmánybitorlás iránti viszontkeresete az Szt. 35. §-ának (1) bekezdése és 104. §-a alapján a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe tartozott, ezért annak áttételéről rendelkezett.

Az ítélettel szemben mind a felperesek, mind az alperes fellebbezést terjesztettek elő.

A felperesek fellebbezésükben kérték az ítélet megváltoztatását és a lejárt marasztalási tőkeösszegnek az I. rendű felperes részére 93 747 885 Ft, a II. rendű felperes részére 93 747 885 Ft, a III. rendű felperes részére 31 166 178 Ft, a IV. rendű felperes részére 31 166 178 Ft, az V. rendű felperes részére 15 583 089 Ft, a VII. rendű felperes részére 41 558 Ft, a VIII. rendű felperes részére 41 558 Ft, a IX. rendű felperes részére 24 935 Ft, a X. rendű felperes részére 8 312 Ft, a XI. rendű felperes részére 46 873 943 Ft, a XII. rendű felperes részére 45 714 Ft, a XIII. rendű felperes részére 45 714 Ft-ra felemelését, továbbá a jövőre esedékes találmányi díj vonatkozásában annak a megállapítását, hogy a 2013. április 1. napjától 2022. november 15. napjáig terjedő időszakban a **y1** lajstromszámú szabadalom alperes általi hasznosítása alapján elért nettó árbevétel 8,5 %-ának megfelelő szabadalmi díj megfizetésére köteles alperes a felperesek részére olyan módon, hogy az adott üzleti évre jutó szabadalmi díj 30 %-át az I. rendű felperes, 30 %-át a II. rendű felperes, 10 %-át a III. rendű felperes, 10 %-át a IV. rendű felperes, 5 %-át az V. rendű felperes, 15 %-át a XI. rendű felperes részére köteles megfizetni az adott üzleti év utolsó napjától számított 15 napos határidőn belül, továbbá annak a megállapítását, hogy a 2013. április 1. napjától 2023. március 5. napjáig terjedő időszakban a **y2** lajstromszámú szabadalom alperes általi hasznosítása alapján elért nettó árbevétel 8,5 %-ának megfelelő szabadalmi díj megfizetésére köteles alperes a felperesek részére olyan módon, hogy az adott üzleti évre jutó szabadalmi díj 30 %-át az I. rendű felperes, 30 %-át a II. rendű felperes, 5 %-át a VII. rendű felperes, 5 %-át a VIII. rendű felperes, 3 %-át a IX. rendű felperes, 1 %-át a X. rendű felperes, 15 %-át a XI. rendű felperes, 5,5 %-át a XII. rendű felperes, 5,5 %-át a XIII. rendű felperes részére köteles az alperes megfizetni az adott üzleti év utolsó napjától számított 15 napos határidőn belül. Kérte az 50-50 %-os fedési hányadra vonatkozó rendelkezések módosítását úgy, hogy annak alkalmazására csak akkor kerüljön sor, ha alperes mindkét szabadalmat hasznosítja az adott termék előállítása során. Kérte az ügyvédi munkadíj összegének 10 360 000 Ft + Áfa összegre felemelését, valamint a kiegészítő ítélet indokolásának a megváltoztatását olyan módon, hogy a találmányok szolgálati jellegének megállapítására vonatkozó utalások mellőzésre kerüljenek. A kiegészítő ítélet indokolásának a megváltoztatását kérte annyiban, hogy a találmány szolgálati jellegére vonatkozó megállapításokat az ítélet tábla mellőzze.

A fellebbezésben a felperesek előadták, hogy az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontra helyezkedett a perbeli találmányok szolgálati jellege körében. A perben a felperesek kifejezetten vitatták, hogy a perbeli találmányokra a szolgálati találmányokra vonatkozó szabályok lettek volna irányadóak, a felpereseknek nem volt munkaviszonyból származó kötelezettségük a találmányok tárgykörébe eső megoldások kidolgozása. A Fővárosi Ítélet tábla hivatkozott döntése sem foglalt állást a találmányok szolgálati illetve alkalmazotti jellege tekintetében, az alperes nem tett eleget arra vonatkozó bizonyítási

kötelezettségének, hogy a találmányok kidolgozása a felperesek munkaköri kötelezettségét képezte volna. Mindennek azonban jelentősége egyébként sem volt, mert azzal, hogy az alperes elmulasztotta az Szt. 11. §-ának (2) bekezdésében előírt nyilatkozattételi kötelezettségét, a találmányok elvesztették esetleges szolgálati jellegüket. A munkáltató jogvesztésével a feltalálók nem kerülhetnek rosszabb helyzetbe, hiszen nekik kell összeállítani a szabadalmi bejelentést, viselni annak költségeit, 20 éven át fizetni a szabadalom fenntartási díját. Ezt támasztja alá a BH 1977.102 számú eseti döntés, mely szerint ha a munkáltató az alkalmazottja által bejelentett találmányra nem tart igényt, de a találmányt hasznosítja, a köztük a díjazás tekintetében keletkezett vitát a szabadalom hasznosítására és nem a szolgálati találmány díjazására vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkalmazása mellett kell eldönteni. A jogvesztés következtében ezzel elenyészett az a díjkezdvezmény is, ami a szolgálati jelleghez kapcsolódott volna. Mindezekből következően helytelen a legkisebb, 3,5 % díjkulcs alkalmazása, ezzel szemben az **I.Sz.T.** állásfoglalása a helytálló, amely 8,5 %-os díjkulcs alkalmazását tartott indokoltnak. Nem megfelelően határozta meg az elsőfokú bíróság a díjkulcs vetítési alapját sem. A 72-II. számú végzésében az elsőfokú bíróság azzal hívta fel az alperest az árbevétel megállapításához szükséges adatok bejelentésére, hogy a felhívás eredménytelensége esetén a felperesek által megjelölt értéket fogja elfogadni. Az alperes ezt követő késedelme ellenére utóbb mégis a rosszhiszeműen eljáró, alperes által közölt adatokat vette alapul. Nem helytálló az a megközelítés sem, hogy csak a valóban értékesített mennyiségek árbevételét lehet figyelembe venni. A perbeli árbevétel fogalom egy mesterséges képzett adat ugyanúgy, ahogy a termékek esetében sem a tényleges értékesítési árat adta meg az alperes, hanem az éves értékesítési átlagárát. Ezt a képzett adatot a felperesek elfogadták, az alperes adatközlése alapján a felperesek által kiszámolt adatokat kellett volna a bíróságnak elfogadni, ezzel szemben a bíróság olyan számadatot képezett, amelyre a perben egyik fél sem hivatkozott. Megjegyezte, hogy visszaélésre vezethetne, amennyiben csak akkor kellene díjat fizetni, ha a legyártott termék valóban értékesítésre kerül, hiszen ekkor a szakmai védettség utolsó éveiben előállított terméknek az oltalmi idő lejártá utáni értékesítése esetén díjfizetési kötelezettség nem keletkezne. Nem volt helytálló a 2002. évi árbevétel adatainak a számítása, mivel a 72-II. számú végzésben írt felhívás alapján az alperes először nyilatkozott a 2002. évi utolsó két havi számított árbevételéről, majd a 6 és fél éve tartó eljárás berekesztés előtti utolsó tárgyalásán hivatkozott először arra, hogy ez az adat valójában az egész évre vonatkozott, a saját korábbi előadásával ellentétes nyilatkozatot pedig az elsőfokú bíróság indokolatlanul elfogadta; ezzel szemben a 2002. év vonatkozásában 486 000 000 Ft-ot kellett volna díjalapként figyelembe venni. A fedési hányadot sem helytállóan határozta meg az elsőfokú bíróság. A felperesek előadását tévesen értelmezte, mivel a jogosultak egymás közötti osztozásáról nyilatkoztak. Az ópium alapanyag felhasználása során az alperes csak a felperesek találmányait használta, ezért a fedési hányad alapján a díjkulcsot nem lehetett volna megfelelni, helytelen volt azonban ez a számítás a mákszalma alapanyag felhasználása során is, mivel az első fokú ítélet álláspontjából az következne, hogy a szabadalom értéke azonos a korábbi **K-B**-féle eljárás értékével, holott ehhez képest a Szabadalmi Hivatal szerint olyan szintű újdonságot tartalmaz, amely szabadalmaztathatóságot ér. Nyilvánvalóan egy mindenki által használható, lejárt védettségű eljárás és egy új, fejlettebb, védettség alatt álló eljárás egymáshoz való viszonya nem lehet azonos értékű. Ezzel szemben a perbeli szabadalmak nincsenek

fedésben a korábbi eljárásokkal, így a díjak 50 %-ának figyelembe vétele megalapozatlan volt. Mindezekből következően az 50 % fedési hányad alkalmazásának a kizárása és 8,5 % díjkulcs meghatározása a jövőbeni fizetési kötelezettség szempontjából a megállapítási keresetben is indokolt. Szükséges továbbá a megállapítási kereset pontosítása amiatt is, hogy nem tudható előre, az alperes a jövőben sem fogja alkalmazni a mákszalma alapanyag-gyártás során a **y2** szabadalmat; használat esetén ugyanis jár a felpereseknek a díj. A perköltség felemelése azért indokolt, mert a felperesek keresete érdemben alapos volt, és ehhez igazodóan az igényelt ügyvédi munkadíj számítandó.

Az alperes a fellebbezésében az ítélet részbeni megváltoztatását és az alperesi marasztalás leszállítását kérte úgy, hogy elsődlegesen a díjkulcs mértékét 1 %, másodlagosan 1,75 %-ban találta indokoltnak. A lejárt fizetési kötelezettség tekintetében az elsődleges fellebbezés alapján az I. és II. rendű felperes részére személyenként 3 303 038 Ft, a III. és IV. rendű felperes részére személyenként 1 080 991 Ft, az V. rendű felperes részére 540 496 Ft, a VII. és VIII. rendű felperes részére személyenként 10 011 Ft, a IX. rendű felperes részére 6 006 Ft, a X. rendű felperes részére 2 002 Ft, a XI. rendű felperes részére 1 651 519 Ft, a XII. és XIII. rendű felperes részére személyenként 11 012 Ft; a másodlagos fellebbezés alapján az I. és II. rendű felperes részére személyenként 5 780 317 Ft, a III. és IV. rendű felperes részére személyenként 1 891 735 Ft, az V. rendű felperes részére 945 867 Ft, a VII. és VIII. rendű felperes részére személyenként 17 519 Ft, a IX. rendű felperes részére 10 511 Ft, a X. rendű felperes részére 3 504 Ft, a XI. rendű felperes részére 2 890 159 Ft, a XII. és XIII. rendű felperes részére személyenként 19 271 Ft összegű találmányi díj jár, és a megállapítási kereset rendelkezéseit is ezen díjkulcsokhoz igazodóan kérte módosítani. Kérte továbbá a perköltség viselésére vonatkozó ítéleti rendelkezés megváltoztatását úgy, hogy a tényleges pernyertesség-pervesztesség arányában kötelesek a felek a perköltség viselésére. Kérte ezen felül a felperesek másodfokú perköltségében marasztalását. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az általa beszerzett magánszakértői véleményt nem értékelte, nem kísérelte meg a perbeli szakvéleménnyel keletkezett ellentmondásokat a szakértők együttes meghallgatásával feloldani. Előadta, hogy a perbeli esetben az úgynevezett licencanalógia alkalmazásával 0,1 - 1 % találmányi díjkulcsba sorolás lenne indokolt, figyelembe véve a találmányok szolgálati jellegét. Téves volt az első fokú ítélet által meghatározott vetítési alap, mivel nem a teljes kitermelt mennyiség és abból származó árbevétel, hanem csak a felperesi találmányok használatából eredő többletmennyiségből származó árbevételt kellett volna figyelembe venni, mivel ez képezi a hasznos eredményt. Nem volt helytálló a 2002. évre számolt átlagár alkalmazása sem, mivel az elsőfokú bíróság az alperest a 2002-2013. március 31-ig terjedő időszakra vonatkozóan hívta fel az árbevételhez szükséges adatok közlésére. Fenntartotta az elutasított beszámítási kifogást is azzal, hogy annak jogcíme nem kártérítés, hanem jogalap nélküli gazdagodás, a felperesek munkaviszonyukból eredő kötelezettségüknek tettek eleget akkor, amikor a találmány alapjául szolgáló megoldásokat kidolgozták, az eljárásra az alperes mintegy 135 000 000 Ft költséget fordított, amellyel a felperesek jogalap nélkül gazdagodtak. Téves a perköltség megállapításával kapcsolatos ítéleti indokolás is, az alperes ugyanis soha nem vitatta az ópium feldolgozása során alkalmazott szabadalmak hasznosításának a tényét, a felperesek keresetükben a morfin hatóanyag előállítására is hivatkoztak, és csak **B. M.** tanú meghallgatása során ismerték el, hogy szabadalmukat az alperes csak részben használja. Mivel a találmányi díj iránti igényt

a teljes árbevételre vonatkozóan terjesztették elő a felperesek, még az alperes rosszhiszeműsége esetén is nagy részben pervesztesnek minősültek.

A felperesek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú bíróság ítéletének az alperesi fellebbezést érintő részében való helybenhagyását kérték. Felhívták arra a figyelmet, hogy az alperes a bíróság többszöri felhívása ellenére sem tudta bizonyítani azt a folyamatos hivatkozását, hogy a perbeli szabadalmak csak egyszerű továbbfejlesztései a korábbi **K** és **B-Sz**-féle eljárásoknak, tehát ebből következően a díjalap nem lehet a teljes árbevétel, csak a többlet árbevétel. A teljes árbevétel alkalmazását az **I.Sz.T.** szakvéleménye alátámasztotta. Az általa indokoltan alkalmazandó díjkulcs mértékére vonatkozóan az alperes álláspontját semmivel nem támasztotta alá. A beszámítási kifogás tekintetében pedig a jogalap nélküli gazdagodás jogcímére csak a fellebbezési eljárásban került hivatkozás, így azt figyelmen kívül kell hagyni.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében tartalma szerint az első fokú ítéletnek a felperesi fellebbezés által érintett részében való helybenhagyását kérte. Előadása szerint a találmány szolgálati jellegét a perben lefolytatott bizonyítási eljárás egyértelműen alátámasztotta, a hasznosítási díj alapját - figyelemmel a korábban alkalmazott eljárásokra - csak az értékesített többletmennyiség képezheti. Nem helytálló továbbá az az előadás, hogy az alperes nyilatkozatai előterjesztésével késedelmeskedett, ezzel szemben a bíróság felhívásainak határidőben eleget tettek, a felperesek részéről folyamatosan változó állításokra kellett érdemi ellenkérelmükben nyilatkozniuk.

Az ítélet tábla a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése alapján fellebbezés hiányában nem érintette az első fokú ítéletnek az I. és II. rendű felpereseket személyenként 3 303 038 Ft, a III. és IV. rendű felpereseket személyenként 1 080 991 Ft, az V. rendű felperest 540 496 Ft, a VII. és VIII. rendű felpereseket személyenként 10 011 Ft, a IX. rendű felperest 6 006 Ft, a X. rendű felperest 2 002 Ft, a XI. rendű felperest 1 651 519 Ft, a XII. és XIII. rendű felpereseket személyenként 11 012 Ft összegben marasztaló, valamint a viszontkeresetet elutasító rendelkezéseit.

A felperesek fellebbezését részben alaposnak, az alperes fellebbezését alaptalannak találta.

Az elsőfokú bíróság a kérelem és az ellenkérelem keretei között a szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, a bizonyítékoknak a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti mérlegelésével a tényállást helyesen állapította meg, abból a jogszabályok megfelelő alkalmazásával, eljárási hiba nélkül okszerűen jutott arra az eredményre, hogy az ópium alapanyagból történő hatóanyag és intermediér gyártása során a felperesek mindkét szabadalmának hasznosítása folytán; míg a mákszalma alapanyagból történő hatóanyag és intermediér gyártása során a kodein, tebain és narkotin kinyerésénél a **y1** lajstromszámú szabadalmának a hasznosítása folytán az oltalmi időszakok lejártáig az alperest a felperesek irányában díjfizetési kötelezettség terheli; az ítélet tábla a díjmérték meghatározásánál követett számítási elvvel és módszerrel is egyetértett.

Az Szt. 14. § (3) bekezdésének a felhívásával helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra a meggyőződésre, hogy a felpereseknek járó díj meghatározásánál a licencianalógia

módszer alkalmazása a megfelelő, tehát ha azt veszi alapul, hogy az alperesnek licencia szerződés esetén milyen ellenértéket kellett volna fizetnie. A kialakult szerződéses szokásokhoz illeszkedve helytállóan fogadta el irányadónak az elért nettó árbevételt és helyes volt az a számítási elv is, hogy a díjkulcsnak igazodnia kell a találmányok jellegéhez és a forgalomban szokásosan elfogadott mértékhez.

A licencianalógia módszere széles körű bírói mérlegelést tesz lehetővé. Feltételezi az adott műszaki területen szokásos licenciadíj mértékének ismeretét, amelynek nehézsége, hogy a találmányok szabadalmazhatóságának az egyik feltétele éppen az újdonság, a piaci forgalomban korábbi ismeretlenség. Ebből következően, mint ahogy arra a Kúria jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság BH 1989.227 számú eseti döntésének az indokolásában is rámutatott, a díj mértékének meghatározásánál a hagyományos értelemben vett forgalmi értékviszonyok nem relevánsak.

A licenciadónak fizetendő licenciadíj alapja a licencia hasznosításának időszaka alatt várt többletjövedelem vagy megtakarítás. A gyakorlatban ezt jellemzően a felhasználónál előállított vagy forgalomba hozott termékek nettó értékesítési árbevétele alapján határozzák meg, különösen, ha a hasznosítás eredménye az árbevétellel arányosan jelentkezik.

A nettó értékesítési árbevételből mint vetítési alaphoz kerülhet sor a díj megállapítására. Annak a mértéke, hogy a nettó árbevétel hány százaléka (díjkulcs) képezi a díj alapját, iparáganként rendkívül változó. Ezen túl amennyiben az adott műszaki megoldás csupán részét képezi a teljes folyamatnak, és ezért az egész terméken egységesen megjelenő gazdasági előnyhöz csak részben járul hozzá, akkor a találmányi díj a vetítési alaphoz az így megállapított összegnek olyan arányban meghatározott része, amilyen mértékben az adott megoldás a teljes értékteremtő folyamathoz hozzájárult (fedési hányad).

A találmányi díj mértékét befolyásoló korrekciós tényezőnek kell tekinteni a munkáltatónak a találmány kidolgozásához nyújtott hozzájárulását. Nyilvánvalóan kisebb összegű találmányi díjra jogosult az a feltaláló, akinek az esetében a találmány kidolgozása a munkáltató által korábban elért kísérleti eredményeken, tapasztalatokon alapul, és a munkáltató a találmány létrehozásához jelentős műszaki és egyéb segítséget nyújtott, mint az a feltaláló, aki a megoldandó feladatot maga ismerte fel és dolgozta ki. Hasonlóképpen a találmányi díj összegét csökkentő tényező lehet, ha a feltalálótól a munkakör ellátásához szükséges szakképzettség, valamint a feltaláló által betöltött feladatkör és beosztás alapján elvárható az ilyen színvonalú szellemi alkotások létrehozása.

Mindezek értelmében licencianalógia segítségével csak nagyságrendileg határozhatók meg az értékek. Mind a díjkulcs, mind a fedési hányad, mind a munkáltató hozzájárulása sem határozható meg objektív módon. A Pp. 206. §-ának (3) bekezdése azonban megengedi, hogy a bíróság a kártérítés vagy egyéb követelés összegét, ha a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján meg nem állapítható, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg. A szabad belátáson alapuló döntés is a perben rendelkezésre álló bizonyítékok alapos és részletes értékelésén alapul, és igazodnia kell a kialakult és az adott ügy körülményeit figyelembe vevő bírói gyakorlathoz.

A díj meghatározható a teljes oltalmi időszakra egy összegben, vagy választható a folyamatos, időszakonként történő díjfizetés, valamint a kettő kombinációja is. Az elsőfokú bíróság által választott időszakonkénti folyamatos díjfizetésre kötelezés ezért a jogszabályoknak és a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelt, és az ismertetett választási szabadságból következően, az általános kártérítési jelleg alapján, a meghatározott késedelmi kamatfizetési kezdő időpont számítás sem volt tilos.

Alapítanul hivatkoztak arra a felperesek, hogy az árbevétel adatainak a közlésére irányuló bírósági felhívás késedelmes teljesítése ahhoz a jogkövetkezményhez vezetett volna, hogy az elsőfokú bíróságnak a késedelmesen közölt adatokat ki kellett volna rekesztenie a bizonyítékok köréből.

A polgári perrendtartás számos rendelkezésével kíván fellépni az ésszerű határidőn belüli befejezés és a perhatékonyság érdekében, a rosszhiszemű pervittel szemben. Ennek alapján az a fél, aki valamely nyilatkozatot indokolatlanul késedelmesen vagy nem tesz meg, a Pp. 8.§-ának (4) bekezdése alapján pénzbírsággal sújtható, a Pp. 80.§-ának (2) bekezdése értelmében pedig pernyertességtől függetlenül az okozott költségek viselésére kötelezhető. Ezzel szemben a Pp. 141.§-ának (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a felek valamelyike nyilatkozatának előadásával, bizonyítékainak előterjesztésével alapos ok nélkül késlekedik, és e kötelezettségének a bíróság felhívása ellenére sem tesz eleget, a bíróság a fél előadásának, előterjesztésének bevétele nélkül határoz; míg a Pp. 3.§-ának (4) bekezdése szerint a bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles akkor, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésztet, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti el. Az ismertetett jogszabályok nem a már a peranyag részévé vált okiratok, adatok a bizonyítékok értékeléséből való kirekesztését, hanem a bizonyítás elrendelésének a mellőzését írják elő. Ebből következően a késedelmes nyilatkozat, indítvány esetén a bíróság jogosult a tárgyalást berekeszteni a nyilatkozat előadása vagy az indítvány előterjesztése, továbbá az indítvány alapján bizonyítás elrendelése nélkül; ha azonban a tárgyalás berekesztése előtt a késedelmes adatközlés folytán a közölt iratok, adatok a peranyag részévé váltak, azokat a bizonyítékok köréből kirekeszteni már nem lehet. Ebben az esetben a Pp. 206. §-ának (2) bekezdése alkalmazandó, amely szerint a per adataival egybevetett mérlegelés alapján a bíróság azt is meggyőződése szerint ítéli meg, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani annak, ha a fél vagy képviselője valamely felhívásnak nem tett eleget.

Mindezek értelmében az elsőfokú bíróság nem sértette meg az eljárási szabályokat azzal, hogy az alperes által késedelmesen közölt adatokat fogadta el az ítékezés alapjául.

A 2002. év a hasznosítás szempontjából csónka év volt, ezért az alperesi fellebbezéssel szemben a kizárólag az év utolsó két hónapjára vonatkozó adatok közlésére irányuló felhívás ellenére az egész üzleti év adatainak a közlése miatt helyesen alkalmazta az elsőfokú bíróság az adatok arányosítását, és vette figyelembe az oltalmi időszakra eső nettó árbevételt.

Az alperesi és a felperesi fellebbezési hivatkozással szemben a találmányi díj meghatározásának helyes számítási módszere volt a teljes értékesített kitermelt mennyiség és az abból származó árbevétel alapul vétele, mivel ez fejezte ki a felperesek szellemi teljesítményéből az alperes oldalán jelentkező előnyt. A perben nem voltak adatok a többletmennyiségből származó árbevétel figyelembevételére, tekintettel arra, hogy az ópium alapanyagból történő gyártás során az alperes kizárólag a felperesek szabadalmait hasznosította, míg a mákszalma alapanyagból történő gyártása során az alperes nem szolgáltatott értékelhető adatokat arra vonatkozóan, hogy a kodein, tebain és narkotin kinyerésénél a **y1** lajstromszámú szabadalom hasznosításán felül más eljárást milyen mértékben használt fel.

Az ítéletábra által is az ítélezés alapjául elfogadott, kellően indokolt és szakmailag kifogástalan szakvéleményében az **I.Sz.T.** is úgy foglalt állást, hogy a felperesi szabadalmak túlmutatnak a korábban alkalmazott megoldások egyszerű továbbfejlesztésén, az alkaloidok izolálásának a lehetősége azokból nem ismerhető meg, ebből következően nem lehet a többlet termelésre vonatkozó adatokat meghatározni.

A per eldöntésének lényeges kérdése volt a díjkulcs mértékének a meghatározása.

Az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával annyiban, hogy a perbeli találmányok szolgálati találmányoknak minősültek, amelyeket a díjkulcs meghatározása során megfelelően figyelembe kellett venni.

Az Szt. 9. §-ának (1) bekezdése értelmében szolgálati találmány annak a találmánya, akinek a munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki. A 9. §-ának (2) bekezdése szerint pedig alkalmazotti találmány annak a találmánya, aki anélkül, hogy ez munkaviszonyból eredő kötelessége lenne, olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása a munkáltatója tevékenységi körébe tartozik.

A felperesek a találmányok létrehozása során az alperes alkalmazásában álltak, a szabadalmi bejelentés jogszerűsége szempontjából ezért nem vitatottan vizsgálni kellett, hogy a felperesek 1999. november 4-én kelt, az alpereshez intézett levele megfelelt-e a találmány Szt. 11. § (1) bekezdése szerinti megismertetésének, amelynek azért volt jelentősége, mivel az alperesnek a hasznosítási szándékról történő írásbeli nyilatkozata elmaradása következtében a felperesek ezt követően már jogszerűen tehettek a saját javukra szabadalmi bejelentést. Mindezekből nyilvánvalóan következik, hogy a találmány vagy szolgálati vagy alkalmazotti találmány volt.

A két típus közötti különbség elhatároló ismérve a találmány tárgykörébe eső megoldás kidolgozásának a munkaköri kötelezettsége. Az ítéletábra ebben a részben teljes egészében osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy a munkaköri kötelezettség nem szűkíthető le kizárólag a munkaköri leírásra, és mindaz, amit a munkavállaló a felettesének akár ráutaló magatartással tudomására hozott utasítása alapján végez, általában munkaviszonyból folyó munkaköri kötelezettségnek minősül; az I. és II. rendű felperesektől pedig elvárható volt, hogy a találmány tárgykörét érintő műszaki feladatokat a legmagasabb színvonalon és a legeredményesebb módon oldják meg, így a

szabadalomképes megoldás kidolgozásában munkaviszonyból folyó kötelezettségüknek tettek eleget, míg a további feltalálók a fejlesztések során adott utasításukat teljesítették. Mindezekből kellően megállapítható a találmány szolgálati jellege.

Helyesen mutattak azonban rá a fellebbezésükben arra a felperesek, hogy a perbeli esetben értékelni kellett azt is, hogy az alperes az alkalmazottjai által bejelentett találmányra nem tartott igényt, de a találmányt hasznosítja, így a szolgálati találmány díjazásával ellentétben figyelembe kell venni azt is, hogy ezzel a szabadalom bejelentésével, fenntartásával kapcsolatos kötelezettségek a felpereseket terhelik, és az alperes a kizárólagos hasznosítással elvonja azt a lehetőséget, hogy a felperesek a szabadalmi jogosultságaikból eredően a piacon a szellemi alkotásaikat más, a díjat nem csökkentő módon hasznosítsák.

Ugyanakkor azt is értékelni kellett, hogy a bejelentett találmányra, írásbeli nyilatkozata elmaradása miatt, az alperes nem tartott igényt, ugyanakkor a találmány kidolgozásához jelentős mértékben hozzájárult, mivel a találmányok alapjául szolgáló eljárásokat a felperesek munkaidejük alatt, a munkáltató alperes eszközeivel, alapanyagaival, helyiségeiben dolgozva fejlesztették ki. Figyelemmel volt az ítélet tábla arra a tényre is, hogy az eljárások sajátosságaiból következően reálisan az alperes tudja alkalmazni a találmányok tárgyait, és nincs olyan perbeli adat, hogy a felperesek a hasznosítás körében mással akár csak tárgyalásokat kezdtek volna, vagy a hasznosítás más módjára akár csak kísérletet tettek volna.

A licenccanalógia bizonyítási nehézsége, hogy a gyakorlatban ritka az a hasznosítás, hogy a munkáltatónak nem csupán a találmányi díj mértéke tekintetében van vitája a szolgálati vagy alkalmazotti találmány feltalálójával, hanem az ésszerű gazdálkodás követelményével ellentétesen először nem tart igényt a találmányra, majd ezt követően a feltaláló által elnyert szabadalmat mégis hasznosítja, és a kizárólagos hasznosítást a feltaláló sem vitatja.

Mindezeket a körülményeket összességében mérlegelve az ítélet tábla a nettó árbevétel alapulvételével az első fokú ítéletben meghatározottnál valamivel magasabb, de az önállóan kifejlesztett megoldásokhoz képest alacsonyabb, 5 % mértékű díjkulcs alkalmazását talált indokoltnak.

Részben alapos volt a felperesek fellebbezése a fedési hányad meghatározása részében.

A felperesi fellebbezés azt tévesen állította, hogy az ópium alapanyagból előállított hatóanyagok és intermedierek nettó árbevétele tekintetében a kérelmétől eltérően állapította volna meg az elsőfokú bíróság a fedési hányadot. A felperesek a szabadalmi oltalommal bíró eljárások fedési hányadát egymás között 50-50 %-ban kérték megállapítani, és az első fokú ítélet is úgy rendelkezett, hogy mivel ebben a részben az alperes kizárólag a két eljárást hasznosítva hozza létre termékeit, ezért a fedési hányad meghatározása külön a **y1** és külön a **y2** lajstromszámú szabadalom tekintetében értelmezendő. Mindez megfelelő matematikai számítást feltételezve a díjkulcs fele részének a meghatározását eredményezi, ugyanis a díjkulcs változatlanul hagyása kölcsönösen a másik eljárás figyelmen kívül hagyását, ezzel jogalap nélküli gazdagodást eredményezne.

Alappal hivatkoztak azonban arra a felperesek, hogy a mákszalma alapanyagból történő hatóanyagok előállításánál során nem tettek olyan nyilatkozatot, amely szerint csak a nettó árbevétel 50 % mértéke alapján képzett díjra tartottak volna igényt. Az elsőfokú bíróság feltehetően azért értelmezte helytelenül a felperesi előadást, mert a per kezdeti szakaszában a felperesek még arra hivatkoztak, hogy ezen eljárás során is alkalmazza az alperes mindkét találmányt, és a hozzájárulást állították az egyes találmányaik között fele-fele mértékben. Ezzel szemben a per adatai alapján utóbb nem volt vitatott a felek között, hogy ebben a részben találmányaik közül csak a **y1** lajstromszám alatt oltalommal bíró eljárás hasznosítása történt. Az első fokú ítélet arra viszont helyesen mutatott rá, hogy az alperes bár hivatkozta, de semmivel nem bizonyította, hogy a nettó árbevételhez milyen mértékben járult hozzá a felperesek találmányához képest más eljárás. Mindennek a díj alapjának a megállapítása során is jelentősége van.

A TRIPS Egyezmény 34. cikkelyének (1) bekezdése értelmében ha a szabadalom tárgya valamely termék előállítására szolgáló eljárás, akkor a jogosult megsértése miatt megindult polgári jogi eljárásban a bíróságok jogosultak arra, hogy az alperest terheljék annak bizonyításával, hogy az azonos termék előállítására szolgáló eljárás eltér a szabadalmazott eljárástól. Amennyiben a szabadalmazott eljárás szerint előállított termék új; vagy alaposan valószínűsíthető, hogy az azonos terméket az eljárás szerint állították elő, és a szabadalom jogosultja az adott helyzetben elvárható fáradozások kifejtése útján sem tudta meghatározni a ténylegesen alkalmazott eljárást, a hozzájárulás nélkül előállított azonos terméket az ellenkező bizonyításának hiányában a szabadalmazott eljárás szerint előállítottaknak kell tekinteni.

A fenti rendelkezésből következő bizonyítási teher szerint az alperes terhére kellett értékelni, hogy az általa rendelkezésre bocsátott adatok nem voltak alkalmasak annak a bizonyítására, hogy a mákszalma alapanyagból történő hatóanyagok előállításából elért előnyben a felperesek szabadalmától eltérő megoldás valamilyen mértékben közrehatott.

Mindezek alapján az alperesi bizonyítatlanság ahhoz vezetett, hogy a mákszalmából előállított tebaín, narkotin, kodein hatóanyagok és intermedierek nettó árbevétele tekintetében a **y1** lajstromszám alatt oltalommal bíró eljárás után nem alkalmazható fedési hányad, ezért a teljes, a fentiek szerint 5 % mértékű díjkulcs számítandó.

A fentiek szerint az első fokú bíróság egyébként helyes számítása alapján a felperesek javára megítélt találmányi díjak összege megfelelően módosul. Az ópium alapanyag felhasználásával létrehozott hatóanyag értékesítés nettó árbevétele után a vetítési hányad a két eljárás tekintetében egymás között változatlanul 50-50 %, azonban a **y1** lajstromszámú szabadalom díjkulcsa 2,5 %, a **y2** lajstromszámú szabadalom díjkulcsa 2,5 %, amelyből a felosztási arányok szerint meghatározott találmányi díj, valamint időarányos kezdő időponttól, 2006. október 1-től 2013. december 11. napjáig felmerülő jegybanki alapkamat figyelembe vételével a **y1** lajstromszámú szabadalom hasznosításából eredően az I.-II. rendű felpereseket személyenként összesen 150 983 Ft, a III.-IV. rendű felpereseket személyenként összesen 50 327 Ft, az V. rendű felperest összesen 25 164 Ft, a XI. rendű felperest összesen 75 496 Ft; a **y2** lajstromszámú eljárás hasznosításából

eredően az I. és II. rendű felpereseket személyenként összesen 150 983 Ft, a VII. és VIII. rendű felpereseket személyenként összesen 25 164 Ft, a IX. rendű felperest összesen 15 097 Ft, a X. rendű felperest összesen 5 034 Ft, a XI. rendű felperest összesen 75 496 Ft, a XII. és XIII. rendű felpereseket személyenként összesen 27 679 Ft illeti meg. A mákszalma alapanyag felhasználásával a szabadalmi oltalom kezdő időpontjától 2013. március 31-ig terjedő időszakra a fentiek szerint meghatározott vetítési alapból kiindulva, fedési hányad figyelmen kívül hagyása miatt, a felemelt teljes 5 % díjkulcs alkalmazásával a felosztási arány szerint az I. és II. rendű felperest személyenként 57 934 386 Ft, a III. és IV. rendű felperest személyenként 19 311 446 Ft, az V. rendű felperest 9 652 723 Ft, a XI. rendű felperest 28 967 197 Ft illeti meg.

Mindösszesen tehát a 2013. december 12. napjáig járó találmányi díjak tőkeösszege az I. és II. rendű felperes javára személyenként 58 236 352 Ft, a III. és IV. rendű felperes javára személyenként 19 361 773 Ft, az V. rendű felperes javára 9 677 887 Ft, a VII. és VIII. rendű felperes javára személyenként 25 164 Ft, a IX. rendű felperes javára 15 097 Ft, a X. rendű felperes javára 5 034 Ft, a XI. rendű felperes javára 29 118 189 Ft, a XII. és XIII. rendű felperes javára személyenként 27 679 Ft. A tőkeösszegek után a Ptk. 360. §-ának (1) bekezdése alapján köteles az alperes a törvényes mértékű késedelmi kamatok megfizetésére.

Az alperesnek az első fokú ítéletben a még fennálló oltalmi időszakra vonatkozó találmányi díjfizetési kötelezettség megállapítására irányuló ítéleti rendelkezése a fentiekből következően a díjkulcs megváltozott mértéke és a mákszalma alapanyagból történő felhasználás során figyelmen kívül hagyott fedési hányad alapján módosul. Nem találta ebben a részben alaposnak az ítélőtábla a felperesek arra irányuló fellebbezését, hogy a jövőbeni fizetési kötelezettség megállapításánál a rendelkezésnek ki kell terjednie a 225.479 lajstromszámú szabadalom esetleges használatára, mivel az ítélethozatalig ezt a szabadalmat az alperes a mákszalma alapanyagból gyártás során nem használta, és nem is merült fel adat a használat jövőbeni előkészítésére; mindebből azonban az esetleges feltételezett későbbi felhasználás esetén a felpereseket hátrány nem érheti, mivel a Pp. 229. §-ának (1) és 230. §-ának (1) bekezdéséből következően anyagi jogerő hiányában nincs akadálya erre irányuló kereset előterjesztésének.

A felperesek bár a fellebbezésüket ebben a részben nem indokolták, azonban szövegezésében fenntartották azt az első fokú ítéletben mellőzött kereseti kérelmüket, hogy az alperes az adott üzleti év utolsó napjától számított 15 napos határidőn belül köteles a jövőben esedékes találmányi díjat megfizetni. Helytálló volt azonban az első fokú ítéleti rendelkezés annyiban, hogy nem tartalmazott a megállapítás tekintetében teljesítési határidőt. A Pp. 123. §-a szerinti megállapításra irányuló ítélet nem tévesztendő össze a Pp. 122. §-ának (2) bekezdése szerinti le nem járt (jövőben esedékes) szolgáltatásokra előterjesztett, marasztalásra irányuló keresettel. A megállapítási kereset előterjesztésének két konjunktív feltétele van: egyrészt a marasztalás kizártsága, másrészt az alperesnek a felperessel szembeni jogmegóvás szükséglete. A le nem járt szolgáltatás iránt előterjesztett kereset viszont akkor alapos, ha a jövőben esedékes szolgáltatásnak meghatározott időpontban bizonyosan kell bekövetkeznie. A felperesek egyértelműen megállapítás iránti keresetet terjesztettek elő, amelynek törvényi feltételei azért teljesültek, mert csak az

ítélethozatalig vizsgált időszakra lehetett megállapítani, hogy a felperesi találmányokat az alperes milyen mértékben használta fel, az esetleges jövőbeni felhasználás esetén viszont a felpereseknek az alperessel szembeni jogaik megóvása végett szükséges a díjfizetési kötelezettség megállapítása. A jövőbeni felhasználás terjedelmének a meghatározása hiányában tehát a marasztalás feltételei nem álltak fenn, ezért nem is lehet rendelkezést tenni a díjfizetési kötelezettség esedékessége részében. Mindez azonban a Pp. 229.§-ának (1) bekezdéséből következően nem akadályozza az esetleges jövőben felmerülő és önkéntesen nem teljesített díjak bírósági úton követelését.

Az elsőfokú bíróságnak a beszámítási kifogás elutasításával kapcsolatos, jogellenes felperesi magatartás hiányában a kártérítési felelősség feltételeinek fenn nem állására vonatkozó jogi indokolását az ítéletábra teljes egészében osztotta. Az alperes a fellebbezésben már a találmányok kidolgozásával kapcsolatos költségeire utalt, amely hivatkozás a fellebbezési eljárásban a Pp. 247. § (1) bekezdése értelmében már nem vehető figyelembe; ezzel együtt éppen ezek az előadott, bár nem igazolt alperesi költségek is indokolják a díjkulcs alacsonyabb összegben meghatározását.

Az alperes alaptalanul hivatkozott **Dr. A. S.** magánszakértői véleménye és a perbeli igazságügyi szakértői vélemény közötti ellentmondások feloldásával kapcsolatban állított eljárási szabálysértésekre.

A Pp. 3. §-ának (5) bekezdéséből következő szabad bizonyítási rendszer alapján a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas. Ennek megfelelően értékelni lehet a fél felkérésére akár nem igazságügyi szakértő, de megfelelő szakmai ismerettel rendelkező személy által készített magánszakértői véleményt is. Figyelemmel azonban arra, hogy a megbízási jogviszony alapján készített magánszakértői véleménnyel szemben a másik fél nem élhetett az észrevétel előadásának, felvilágosítás kérésnek a jogával, az igazságügyi szakértői tevékenységnek pedig megfelelő garanciális szabályai vannak, ezért a tényállás megállapítása során a magánszakértői véleménynek és a perben beszerezett, megfelelően kiegészített, a felek részére a felvilágosítás-adás során megmagyarázott igazságügyi szakértői véleménynek a bizonyítékok értékelése során korántsem azonos a súlya.

A polgári perjogi törvényi rendelkezések egyértelműen rögzítik, hogy a perben szakértő csak az lehet, akit a bíróság szakértőként rendelt ki. Következésképpen az adott bizonyíték akkor minősül szakértői véleménynek, ha azt a bíróság által kirendelt szakértő készítette. Mivel a fél által felkérésére készített magánszakértői vélemény a fenti feltételeknek nem felel meg, ezért a bírói gyakorlat azt a fél álláspontjaként értékeli, és annak ugyanolyan jelentőséget tulajdonít, mint a fél személyes meghallgatásának (BH 1999.365, BH 2004.59). Egységes azonban abban is a bírói gyakorlat, hogy a magánszakértői vélemény alkalmas lehet az igazságügyi szakértői vélemény szakmai helytállóságának kétségessé tételére, ezért a magánszakértői véleményt elsősorban a bizonyítékok értékelése során annyiban kell figyelembe venni, hogy az abban előadott szakmai indokok, a bíróság által is

észlelhetően, kétséggé tették-e az igazságügyi szakértői bizonyítás megállapításait (BH 1999.405).

Mindebből tehát az következik, hogy a magánszakértői vélemény és a perbeli igazságügyi szakértői vélemény esetleges ellentmondásaiból nem következik a Pp. 183. §-ának (2) bekezdése szerint a szakértői vélemények ellentmondásai a perben való tisztázásának a kötelezettsége, lévén nincs két egymástól független, a Pp. 177. §-ának (1) bekezdése szerinti szakvélemény.

Az alperes által csatolt magánszakértői vélemény azonban önmagában nem volt alkalmas a kellően részletezett, megindokolt, az ítéltábla által is aggálytalannak tekintett igazságügyi szakértői vélemény megállapításainak a kétségbe vonására, tekintettel arra, hogy az alperes fellebbezési hivatkozásával szemben a per eldöntésének lényeges kérdései tekintetében nem került ellentmondásba a perbeli szakvélemény megállapításaival, mivel nem a per elbírálása szempontjából érdemi kérdéseket vizsgált.

Mindezekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése értelmében részben, a fentiek szerint megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

Az ítélet megváltoztatása folytán a felperesi pernyertesség mértéke is növekedett. Az előterjesztett keresethez képest az ítéltábla álláspontja szerint indokolt a Pp. 81.§-a (2) bekezdésének alkalmazása, mivel a kár összegeinek a meghatározása bírói mérlegeléstől függött, és a keresetben igényelt összegek nem voltak tekinthetők nyilvánvalóan eltúlzottnak; ezért az ítéltábla figyelmen kívül hagyta a felpereseknek az elsőfokú eljárásban való pervesztességét; az alperes által a felperesek javára megítélt ügyvédi munkadíj összegét a 32/2003 (VIII.22.) IM rendelet 2. §-a (1) bekezdésének a)-c) pontjai és (6) bekezdése szerint a per az átlagosnál lényegesen nagyobb bonyolultságára és hosszabb időtartamára, ezért jelentősebb jogi képviselői tevékenységre tekintettel a pernyertességhez igazodó irányadó mértéknél magasabb összegben találta megállapíthatónak, és 12 326 502 Ft összegre felemelte; míg az első fokú ítélet álláspontját osztva az alperes által a perköltség részeként a felperesek javára fizetendő szakértői díj és az államnak fizetendő kereseti illeték összegét nem érintette.

A felperesi fellebbezett érték 244 199 304 Ft, az alperesi fellebbezett érték 57 283 518 Ft összeg volt. Az alperes fellebbezése egészében sikertelen volt, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján az alperes köteles viselni a fellebbezése után az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 46.§-ának (1) bekezdése szerint meghatározott, legmagasabb összegű 2 500 000 Ft fellebbezési illetéket. A felperesek fellebbezése 125 824 498 Ft összegben részben eredményre vezetett, míg 118 374 806 Ft összegben volt sikertelen; ebből következően a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése értelmében az Itv. 46. §-ának (1) bekezdése szerinti legmagasabb összegű fellebbezési illetékből a felperesek összesen 1 211 900 Ft, az alperes 1 288 100 Ft fellebbezési illeték viselésére kötelesek úgy, hogy az egyes felperesek által viselendő illeték arányosan oszlik meg.

Az alperes azonban a fellebbezésében lerótt 4 584 514 Ft összegű illetéket, ezért az ítéltábla az Itv. 80. §-a (1) bekezdésének i) pontja és 81.§-ának (2) bekezdése alapján megállapította 796 414 Ft összegű fellebbezési illeték visszatérítésére vonatkozó jogosultságát.

A másodfokú eljárásban a 32/2003 (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a)-c) pontjai, (5) és (6) bekezdései, valamint 4/A.§-a szerint mind az egységesen fellépő felperesek, mind az alperes oldalán 2 607 414 Ft + Áfa, összesen 3 311 416 Ft másodfokú ügyvédi munkadíjat állapított meg, amelyből a fellebbezés eredményességéhez igazodó pernyertesség- pervesztesség arányában a Pp. 81. §-ának (2) bekezdése szerint határozta meg az ítéltábla a felperesek javára jelentkező 711 014 Ft perköltség különbözetet, amely megfizetésére az alperest kötelezte.

A perköltség vonatkozásában a teljesítési határidő a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapult.

D e b r e c e n, 2014. június 12.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Pribula László s.k. előadó bíró,
Dr. Bakó Pál s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő